ילפי שאין בקיאין לשמה רבא אמר ״לפי שאין עדים מצויין לקיימו מאי בינייהו איכא

בינייהו באתיוהו בי תרי אי נמי ממדינה

למדינה בארץ ישראל אי נמי באותה מדינה

במדינת הים ולרבה דאמר לפי שאין בקיאין לשמה ליבעי תרי מידי דהוה אכל עדיות

שבתורה שנעד אחד נאמן באיסורין יאימור

דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין כגון

חתיכה מפק של חלב מפק של שומן דלא

איתחזק איסורא אבל הכא דאיתחזק איסורא

דאשת איש יהוי דבר שבערוה יהואין

דבר שבערוה פחות משנים רוב בקיאין הן

ואפילו לר"מ סרחייש למיעומא סתם ספרי

דדייני מיגמר גמירי ורבנן הוא דאצרוך והכא

משום

מסורת הש"ם

 לקמן טו:], 3 [לקמן
ג. חולין י:], ג) גיי ר"נ
והוי, ועי׳ רש"ל ד) יבמות פת. והדושיו סו. לקמן ג. סד.], ה) [יבמות סא: קיט. ע"ו לד: מ: בכורות יט: מב: חוליו ו. ו) ולקמן כ.ן, ז) ודף ג.ן, ת) בס"ח: חתיכת, ט) בס"א ליתא איסורא, י) נ"ל שראוי. רש"ל, יא) דף ג. ד"ה לא גייו,

גליון הש"ם שבערות וכו' דחשיב כמו דבר שבטרוה ייי נר שבערוה. ט מהרי"ק שורש ע"ב:

לעזי רש"י

מוסף רש"י

נאמז אחד באיסורין. דכל יחיד ויחיד באיסורין האמינתו טתתינגוו עורט, ווכחת מבקרך ומלאנך (דברים יב) ושחט את בן הבקר (ויקרא א) ואכלי כהנים על ידו ולא הזקיקו להעמיד עדים בדבר, ולא הלריכה תורה עדים אלא לעונש ממון או מיתת כית דין ולעריות, דגמריגן דכר דבר מממון (חולין י:). ואפילו לר"מ דחייש למיעוטא. נפרק כותים, שגזר על כל כותים משום אומם שתואו דמום לה (יבמות קיט.).

מוסף תוספות

א. לטעמיה דאמר שמואל אומר היה ר"מ שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה לא מנכסים משועבדין ולא מורמים רו״ם ומחזיר מנכסים בניח, ומחזיר למלוה. לענ"א לקמן ע. ד"ה ואס יש. ב. והלא לא יוכל להוציא על ידו כלום מלוה, כי יטעון מזויף, וגם מז הלקוחות ויתומים לא למטרף שלא כדין. רענ"ל לקמן ט. ד״ה ואס יש. T. פי׳ רטענין ליתמי החזרתי לך הפלגא פקדון הואיל מיגו דאי בעי אמר נאנסו ואע"ג דליתמי לא טענינז י נאנסו וכו' והיינו טעמא נאנטו וכוי והיינו טעמא משום דלא שכיחא, מוס' כתונות 3: ד"ה דינה' ה. ואפי' היכא דאתו סהדי גופייהו ואסהידו אחתימות ידייהו דאיהו היא אפ״ה חיישינן דלמא דייק טפי וזיף. לענ״ל לקמן ט. ד״ה ולס יש. 1. כתבו. מוס׳ סרל״ש. ז. דמאי נפק"מ אם נכתב בפניו אם לא שבא להעיד ששמע ועש כושניו יכון. ח. ורבא מ״ט לא אמר תוס' הרא"ש. כרבה. ט. לתקוני. לשני"ל. י. הבעל. מוס׳ הלו"ש. יא. וגם הסופרים אינם בקיאין. מוס׳ הלו"ש. יב. דוראי לא חיישינן יצ. דוראי לא היישינן שמא לא נכתב לשמה שמא לא נכתב לשמה לענין לפסול הגט. מוס' הל"ב. יג. אבל בא"י כי אתי נמי ומערער ליכא אמי הל"ב. יד. ומזוייף מוס' הל"ב. יד. ומזוייף מוס' ביני בינים לפי שחין בקיחין לשמה. חין בני מדינת הים בני תורה וחין יודעין שלריך לכתוב הגט לשם האשה וקרא כתיב וכתב לה ספר כריתות (דברים כד) לה דהיינו לשמהי הילכך אומר השליח בפני נכתב ובפני נחתם וממילא שיילינן ליה אם נכתב לשמה והוא אומר אין. ולקמיה»

מפרש מאי טעמא לא אלרכוהו נמי למימר לשמה: לפי שחין עדים מלויין לקיימו. אין שיירות מלויות משם לכאן שאם יבא הבעל ויערער לומר לא כתבתיו שיהו עדים מלויין להכיר חתימת העדים והאמינוהו לשליח. ולקמן פריך בין לרבא בין לרבה ליבעי מרי: דחתיוהו בי תרי. ושניהם נעשו שלוחים לגרשה והגט יולא מתחת ידי שניהם. לרבה בעי למימר לרבא לא בעי למימר שהרי שנים הם ואם יערער בעל הרי הם מלויין לקיימו: **אי נמי** ממדינה למדינה בחרץ ישרחל. כגון יהודה וגליל דסלקא דעתא השתא דלא שכיחי שיירתה. לרבה דלה חייש לעירעורא דנימא מזויף הוא לא בעי למימר הואיל ובקיאין כל בני ארך ישראל לשמה לרבא בעי למימר דהא אין שיירות מלויות: אי נמי באותה

מדינה. כגון מעיר לעיר במדינה אחת. מדינה רונטריד"א בלע"ו. ובמדינת הים לרבה בעי למימר דהא אין בקיאין לשמה לרבא דאמר לפי שאין וכו׳ ומתניתין משום ערעורא דזיוף הוא הכא לא לריך דהה שכיחי שיירתה: מידי דהוה הכל עדיות שבחורה. קושיה הוה: ומשני עד אחד נאמן באיסורין. שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד מישראל על הפרשת תרומה ועל השחיטה ועל ניקור הגיד והחלב: דלא איסחוק איסורא. דחלב בהך חתיכהי איסוראש גופא: הכא איסחוק. בהך איתתא איסור אשת איש. ומטבל ושחיטה לא גמרינן לה כדאמרינן ביבמות (דף פת.) דהתם בידו לתקנן לפיכך נאמן להעיד עליהן: ואין דבר ערוה. י ראוי להתירו בפחות משנים דיליף דבר דבר מממון כתיב הכא כי מלא בה ערות דבר (דברים כד) וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר (שם יע) במס' סוטה (דף ג:): רוב ישראל בקיאין הם. ואין לחושדן: ואפילו לר' מאיר דחייש למיעוטא. גבי קטן וקטנה אין חולצין ולא מייבמין קטן שמא ימלא סרים קטנה שמא תמלא איילונית כו' במס' יבמות (דף קיט.): סתם ספרי דדייני. סופרי הדיינים שרגילין לכתוב כל שטרי גיטין: מיגמר גמירי. דגט אשה בעי לשמה: ורבנן הוא דאלריכו. למיחש למלתא משום דאיכא דאשכח כתוב ועומד כגון שנכתב לשם ה' תבני עירו ששמו כשמו ושמה כשמה ונמלך מלגרש:

משום והא דאמר לקמן ח מי קתני בפני נכתב ובפני נחתם לשמה נהי דסתמא לשמה משמע מכל מקום כיון דעיקר תקנה משום לשמה הוא הוה יאו דאמת מקמן כל קומ בפני נכתב ובפני נחתם ללים למים ובפני נחתם לליה מי למימר בהדים: כלין שאין בקיאין לשמה. קשה דלקמן (דף ה.) מנים הוא עלמו שהבים גיטו אינו לריך שאין בקיאין לשמה. קשה דלקמן (דף ה.) מנים הוא שנא הוא משלוחו אי חיישינן שמא לא נעשה לשמה וטעמא דאמר לקמן מינקט נקט ליה בידיה ואיהו מערער עלויה למה לא יערער' אם מאי שנא הוא משלוחו אי חיישינן שמא לא נעשה לשמה וטעמא דאמר לקמן מינקט נקט ליה בידיה ואיהו מערער עלויה למה לא יערער' אם מתחילה לא ידע דבעי לשמה והשתא ידע א ואומר ר"י ב דמסקינן בסמוך דרוב בקיאין הן וסתם ספרי גמירי וליכא אלא לעז בעלמא דמסתמא שלא כדין יערער והכא שמביאו הבעל בעלמו ליכא למיחש אפילו ללעז דמו לא מערער כדאמר בסמוך מנקט בידיה וכו' יג:

שמה כין שנ פל היהם שנכיח ההפל בעל כעל כל היה לרבה נמי לרבנן בתראי במוליך ל"ל בפני נכתב ובפני נחתם דגזרינן מוליך אטו מביא ביגייהו. לא מלי למימר מוליך איכא בינייהו דלרבה נמי לרבנן בתראי במוליך ל"ל בפני נכתב ובפני נחתם דגזרינן מוליך אטו מביא ולמ"ק נמי הוי בכלל הא דאמר איכא בינייהו ממדינה למדינה בארץ ישראל והא דלא קאמר גט מקויים איכא בינייהו משום דהוי בכלל דאמיוה בי תרי דדמי למקויים: דארירה בי תרי. פ"ה למ"ד לפי שאין עדים מלויין לקיימו אלו יקיימוהו וקשה דאטו בכיפא מלו להו שיהו מזומנין לקיימו כשיבה הבעל ויערער ועוד דלמה לי דאמיוה בי תרי כך שוים שנים מן השוק שמכירין חתימת העדים ומפרש ריב"א דאתיוה בי תרי ואתרי שהבעל שלחם דתו לא מהיתן לותר לא שלחתים ד דהכי אתר לחמן (דף ה.) שנים אין לריכין לותר בפני נכתב וכו" ותה אילו יאתרו בפנינו גירשה תי לא תהימני ולהאי לא חיישינן שתא החתים בתזיד עדים פסולין דתסתתא כיון לשלח לה גט כדין עשאו דאינו חשוד להכשילה: ליבעי תרי. אכתי לא ידע הא דפרישית דלא הוי טעמא אלא משום לעז עד לבסוף: בידר דהוה אבל עדיות שבתורה. בדלי"ת גרסינן כגון עדות דיני ממונות ודיני נפשות ואית דגרים עריות ברי"ש יו ולא נהירא דאם כן מאי משני עד אחד נאמן באיסורין מה לו להזכיר איסורין והא ערוה נמי איסור הוא והכי הוה ליה למימר לא דמי לשאר עריות והוה ליה ליתן טעם ™ ומיהו יש לומר דה״ק עד אחד נאמן באיסורין להחיר והא דבעי חרי הני מילי לאסור דחד לאו כל כמיניה אבל הא דקאמר כל עריוח לא אחי שפיר דמאי כל עיקר דבר שבערוה אין פחות משנים זהו באשת איש בגיטין ובקידושין וזנות דאשת איש לאוסרה על בעלה: **צדר אחד גאמן באי**סורין. פי׳ הקונטרס שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד על הפרשת תרומה ושחיטה וניקור הגיד וחלב™ ולא היה לו להזכיר הפרשת תרומה ושחיטה דבהנהו נאמן אע"ג דאיתחזק איסורא משום דבידו לחקנם כמו שפ"ה בסמוך והכי אמר בהאשה רבה (יבמות דף פת.) ושחיטה אע"ג דהשתא אין בידו לחקנו מעיקרא היה בידו לשחוט דאם לא כן אמאי מהימן כיון דאיתחזק איסורא דלא מלינו בשום מקום שילטרך בגדול אחד עומד על גביו ומעשים בכל יום דמהימן אע"ג דלא שייך רוב מלויין אלל שחיטה מומחין הן כגון שנחתך כל הראש ואין בית השחיטה ניכר ומה שאנו סומכין על הנשים בשחיטה אע״פ שאין יודעות הלכות שחיטה כיון שבידה ללמוד לשחוט או להשכיר אחרים שישחטו לה כבידה דמי יח וא״ת ומנא לן יש דעד אחד נאמן באיסורין וי"ל דילפינן מנדה דדרשינן בפרק המדיר (כחבות דף עב.) וספרה לה לעצמה וא"ת אם כן אפילו איתחוק הימות קיינה בחזקת שתהא רואה כל שנה וכשעברו שבעה מהורה ממילא בי ולא איתחזק איסורא בידה לעבול בב: עד אחד גאמן איסורא וי"ל דאינה בחזקת שתהא רואה כל שעה וכשעברו שבעה טהורה ממילא ב ולא איתחזק איסורא בא לעבול ב:: עד אחד נאמן באיסורין. הקשה ר"ת מה תשובה היא זאת עיקר הגט יוכיח שלריך לחותמו בשנים ותי׳ דה"ק דעד אחד נאמן באיסורין בכה"ג שעיקר הגט נעשה כבר ושוב אין לריך אלא גילוי מילתא לידע אם לשמה נכתב: הדר שבערוה. האי דנקט דבר שבערוה בי אומר ר"י משום דבהאשה רבה (יבמות דף פח.) בשאר איסורי כגון טבל והקדש וקונמות מספקא לן אי מהימן אפילו איתחזק איסורא ולאו בידו או לא □ וא״ת אי עד אחד נאמן בשאר איסורין אפילו איתחוק איסורא ולאו בידו אמאי אינטריך וספרה לה לעלמה ויש לומר דס"ד ° דחשיב כמו דבר שבערוה: םתם ספרי דדייני מיגמר גמירי. והוי כמו מיעוטא דמיעוטא דלא חיישינן אפילו לרבי מאיר: דרבגן הוא דאצרוך. פירש בקונטרס משום דאיכא דאשכח כתוב ועומד כגון שנכתב לשם א' מבני עירו ששמו כשמו ונמלך מלגרש וקשה כה דבהוחזק שני יוסף בן שמעון □

הוא. מום' הרח"ש. משא"כ הוא. מופץ המש"כ משום העדות לא שייך למימר "שבתורה", אלא יכל עדותי ותו לא. מופן הלח"ש. 10. והאי דקאמר שבתורה שיש כמה מיני עדויות דיני ממונות ודיני קנסות ודיני נפשות. מופן הלח"ש. 17. שאם אי אתה אומר כן אין אדם מתאכסן אצל חבירו. רשנ"ח. אבל מניקור גיד וחלב מייתי שפיר ראיה דאין זה בידו לתקן כשאומר גיד זה של היתר ושומן זה של היתר דאם הוא גיד הנשה אין בידו לתקן שיעשה היתר, וכן חלב שיעשה שומן. מופן הכלח"ש. 10. היא גופא. מופן הכלח"ש. 12. וכל שבידה לתקן, ע"א נאמן. כמנ"ן. מופן הכלח"ש. 12. וכל שבידה לתקן, ע"א נאמן. כמנ"ן. מופן הכלח"ש. 12. וכל שבידה לתקן, ע"א נאמן. כמנ"ן. [ו]מ"מ ילפי שפיר מנדה ניקור גיד וחלב אע"ג דאין בידו לתקן הגיד של איסור שיהא היתר, מ"מ לא אתחזק איסורא בגיד זה. מופן הלח"ש. 12. תיפוק לי משום דאתחזק איסורא וכרי ולא הוה ליה למימר 'הרי דבר שבערוה' דלישנא משמע דדוקא בדבר שבערוה הוא דלא מהימן. מופן הכלח"ש. 13. להכי נקט הכא הוי דבר שבערוה, דאפי את"ל דמהימן בשאר איסורי, בדבר שבערוה פשיטא דלא מהימן. מופן הכלח"ש. 13. שממו משמו כשמו אלא בשהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת, וא"ת דה"נ משום דומנין. כשני אחת, א"כ. לשנ"ח. שני אום, מכלח. 12. בעיר אחת, א"כ. לכו" מום הכלח. משמו משמו משמו משמו משמו אלא בשהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת, וא"ת דה"נ משום דומנין. כשנ"א חת, א"כ. למנ"ח. מום אב"ח. מב"ח. שמות אב"ל. מנ"ח לא משמו משמו אלא בשהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת, וא"ת דה"נ משום דומנין. כשלה אות, א"כ. למנ"ח.

אים ליה מודה בשטר שכתבו אין לריך לקיימו וא"ח בפ"ק דבבא מליעא (דף יג.) פליגי ר"מ ורבנן במלא שטר שאין בו אחריות דרבנן אמרי לא יחזיר ור"מ סבר יחזיר ומוקי לה שמואל כשאין חייב מודה ויחזיר לר"מ א לצור ע"פ צלוחיתו והשתא לרבנן אמאי לא יחזיר הא ליכא

למיחש למידי דאי מקיים ליה הדין עמו ואם לא מקיים ליה אם כן מה מפסיד אי מהדר ליה ב אלא ודאי חיישינן שמא יוציא שלא בפניו ולא נטעון מזוייף הואג ויש לומר דעל כרחך אין הטעם בשביל כך דאכתי נטעון להו פרוע הוא דהא שמואל סבירא ליה בפ׳ מי שמת (ב"ב דף קנד:) בהדיא אליבא דר' מאיר מודה בשטר שכתבו לריך לקיימו והיה נאמן לומר אביהן דפרוע הוא מיגו דאי בעי אמר מזוייף הוא אע"ג דלדידהו לא טענינן מזוייף וליכא מיגו מ"מ כיון דלאביהן יש מיגו טענינן להו שפיר פרוע הוא דקי"ל כמ"ד בסוף פ' המוכר את הבית (שם דף ע:) דנשבע וגובה מחלה גבי שטר כים דלא היינו טעמא דלא יחזיר כיון דאיתרע בנפילתו ולוה טוען מזוייף הוא אין לגבות מן הדין אפילו ימלא

עדי קיום דחיישינן שמא זיופי זייף וחתים הכי ההיא דגט פשוט ושם דף קסו.) דאנח ידיה אזרנוקא וכן משמע התם לשון הקונטרם אבל אי ליכא לוה קמן והמלוה מלא עדי קיום מחזירים לו ואי הדר אתי לוה וטעין מזוייף הוא נראה דתו לא מהימן כיון דהוחזק בהיתר: לפי שאין בקיאין לשמה. וא״ת מאי שנא לשמה דאין בקיאין משאר

הלכות גיטין כגון ' מחובר ושינה שמו ושמה ונכתב ביום ונחתם בלילה ואין לומר דנקט לשמה דשכיח טפי דמשכח גט ששמו כשמו ושמה כשמה ומשדר לה וגם הסופר שרגיל לכתוב טופסי גיטין אגב שיטפיה מישתלי וכתב שמו ושמה וה"ה שאר הלכות גיטין זה אינו דהא אמר לקמן (דף ט:) בג' דרכים שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים ופריך והא איכא לשמה בשלמא לרבה היינו מוליך ומביא אלא לרבא קשיא ותו בין לרבה בין לרבא הא איכא מחובר אלמא לרבה דוקא נקט לשמה בכלל מוליך ומביא ולא נקט מחובר ומפרש ר"ת דבכל הלכות גיטין בקיאין אלא דהך דרשה דוכתב לה לשמה אינה נראית להם עיקר דרשה ואין בקיאין פירוש אין חוששין לדרשה דלשמה ולאחר שלמדו דלקמן (ה.) פירוש לאחר שקיבלוה והא דפ״ה דממילא שיילינן ליה אי הוה לשמה ואמר אין אין נראה דלא משתמיט בשום דוכתא שיהא לריך לישאל ועוד דאם כן לימא איכא בינייהו אם לריך לישאל ואומר ר״י דסתמא לשמה קא מסהיד בדפירש בקונטרס נמי בסמוךיא ג א מיי' פ"ז מהלי גירושין ה"ח סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן

קמב סעיף א: ב מיי שם הלי יד טוש"ע שם סעיף יח: ה ג מיי׳ פי״א מהל׳ עדות הלכה ז טוש״ע י״ד סימן קכו סעיף ג ובהג"ה: ו ד שם בהג"ה: שם כאג ש. ה מיי' פכ"ד מהל' אישות הלכה יח [ופ"ט מהלי גירושין הלי לבן סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן יא סעיף ב וסימן

פסקי רי"ד

:קעח סעיף ט

. לפי שאין בקיאין לשמה. פי׳ כעכור זה הצריכוהו נחתם משום דכתיב וכתב לה לשמה ובחו"ל איז בני תורה כלומר שאינן יודעין שצריך שיכתב הגט לשמה ויש לחוש שמא נכתב זה לאחד מבני עירו ששמו כשמו ושם מלגרש את אשתו ושלחו מלגרש את אשתו ושלחו זה לאשתו מש"ה צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם לשם אשה זו: ורבא אמר לפי שאין ערים מצויין לקיימו. פי' שממדינת הים לא"י לא שכיחי שיירתא ואם יבא הבעל היום ומחר ויערער ויאמר לאשה כי זה הגט לא כתבתיו אני אלא את ואין זו כתיבת ידי העדים לא נוכל למצוא עדים לא נוכל למצוא עולם אחרים שיכירו חתימת אלו העדים שיקיימו אוחה וחהא האשה צריכה לה. לפיכך התקינו שיהא זה מקיימו באומרו בפני נכתב ובפני נחתם ואם יבא הבעל ומערער לא משגחי׳ הבכי לאין בקיאים ביה אבל לאין בקיאים הן לשמה לא חייש רבא דסתם סופרים דכתבי גיטא י סוגם סוכו בינוב גיטא בקיאין הן לשמה ולא נתקן לומר בפני נכתב ובפני נחתם אלא לפי שאין עדים מצויין לקיימו: א״ב דאתיוה בי תרי. פי׳ שנעשו שנים שלוחים להביא הגט לרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו אין צריכים לומר דבשנים אין . הבעל יכול לערער ולרבה לשמה צריכים לומר: א"נ איכא בינייהו [דאתייה] חד ממדינה למדינה ממדינה למדינה כגון יהודה וגליל דמ״ד השחא דלא שכיחי שיירתא. לרבא דחייש לערעורא דבעל צ״ל. יעועווא ובעל ציל. ולרבה לא צריך הואיל ובני א״י בקיאים לשמה: אי נמי א"ב דאתייה חד מעיר לעיר בחו"ל באותה מדינה דשכיחי שיירתא מעיר לעיר לרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו הכא שכיחי שיירתא ואינו צ"ל. ולרבה דאמר לפי שאין בקיאים לשמה [צריך] שיאמר שגם מעיר לעיר אין . בקיאים לשמה. והלכתא בקאם לספות הייכוא כרבא דהוא בתרא. ועו' דכל סוגיא דשמעתא